

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

REPORTS OF THE IX INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE "A PERSON, A SOCIETY, COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES"

м. Харків, 21–22 жовтня 2021 р.

Харків
2021

УДК 740+656+338

ББК 87

Л 93

Головні редактори:

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, ректор Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р філос. наук, професор

Бакланов О. М. – д-р хім. наук, професор

Близнюк Л. М. – канд. філол. наук, доцент

Ватуля Г. Л. – д-р техн. наук, професор

Вельш В. – габілітований д-р філос. наук, професор

Даніліян В. О. – канд. філос. наук, доцент

Дудін О. А. – канд. техн. наук, доцент

Змій С. О. – канд. техн. наук, доцент

Колеснік К. Е. – канд. іст. наук, доцент, академік ТАУ

Куценко М. Ю. – канд. техн. наук, доцент

Новіков Б. В. – д-р філос. наук, професор

Павлов В. І. – канд. філос. наук, доцент

Панченко В. В. – канд. техн. наук, доцент

Петрушов В. М. – д-р філос. наук, професор

Соломніков І. В. – канд. екон. наук, ст. викладач

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Устенко О. В. – д-р техн. наук, професор, академік ТАУ

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 9 від 22.09.2021 р.)

Л 93 Людина, суспільство, комунікативні технології : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. 21–22 жовтня 2021р. / відп. за випуск Н. В. Алексєєнко. Харків : ДІСА ПЛЮС, 2021. 340 с.
ISBN 978-617-7927-79-1

УДК 740+656+338

Друкується в авторській редакції

ISBN 978-617-7927-79-1

© Авторський колектив, 2021

Список використаних джерел

1. Marchant Jo. Decoding the Heavens. Solving the Mystery of the World's First Computerend. London: Windmill books, 2009 320 p. URL: <https://www.penguin.com.au/books/decoding-the-heavens-9781409060475>
2. Cousteau Jacques, Dumas Frederic. The Silent World. New York: The Pocket Book inc., 1955. 244 p. URL: https://openlibrary.org/books/OL24219695M/The_silent_world
3. Цицерон. Про природу богів. Книга II. URL: <http://ancientrome.ru/antlitrt/t.htm?a=1422369002>
4. Нове наукове дослідження Антикітерського механізму. URL: <https://www.grekomania.ru/news/science/3601-novoe-nauchnoe-issledovanie-antikiterskogo-mechanizma>

ГУЖВА А.А., к. філос. н.

Харківський національний медичний університет

Харків, Україна

«ЕТИКА АВРААМА»: НАЗУСТРІЧ КОМУНІКАТИВНОМУ РОЗУМУ

Стрімке зростання населення планети і не менш вражаючий розвиток інформаційних технологій змушує вступати у діалог і розкриватися для комунікації навіть найбільш традиційні і консервативні суспільства. Визнані на міжнародному рівні базові свободи особистості, які закріплені у «Загальній декларації прав людини» спеціальною резолюцією Генеральної Асамблеї ООН, на жаль, не завжди стають основою правового регулювання і дотримання рівності прав громадян у внутрішніх справах багатьох країн, особливо із сильною релігійною світоглядною складовою їхньої внутрішньої політики і властивої їм культури. А втім, пошук деякої основи для прийняття спільних рішень у світі сучасного людства, яке вже живе як квазі-єдине планетарне утворення, має відбуватися поміж усіма потенційними учасниками діалогу незалежно від їхнього внутрішньодержавного рівня індивідуальних свободі розбіжностей внутрішніх політик у поглядах на громадянські права.

Зростання уваги до теоретичного осмислення підстав прийняття рішень, які керують поведінкою релігійних людей, виглядає повністю доречним, з огляду на те загострення політичних і навіть військових протистоянь, яке спостерігається щоразу, коли звучить релігійна екстремістська риторика або

навмисно загострюються релігійно обумовлені ідеологічні розбіжності. Як правило, найбільше упереджень та стереотипів щодо несприйняття іншого вірянина демонструють ціннісно близькі релігійні традиції – це християнство та іслам, юдаїзм та іслам або християнство та юдаїзм. Усі названі релігії як за походженням, так і за культом поклоніння єдиному богу належать до однієї групи релігій. У спеціальній літературі можна зустріти назву «семітські релігії» або «авраамічні релігії» – щодо всіх трьох: юдаїзму, християнства та ісламу. Усе гучніше лунає думка, що постать біблійного персонажа Авраама як прабатька усіх трьох релігійних традицій може стати символом єднання та порозуміння між іудеями, християнами і мусульманами по всьому глобалізованому світу.

Уперше мова про пошук спільних цінностей, чеснот і постулатів віри зайшла у дослідників релігійної етики – Джилла Робіна, Адама Сільверштейна, Юсуфа Алі, Моше Блайдштейна та інших. Історія віри Авраама описана у П'ятикнижжі Мойсея, яке є частиною релігійних канонічних книг у юдаїзмі та християнстві і у адаптованій формі визнається в ісламі. Посилання на Авраама як прабатька віри у єдиного Бога і, певним чином, провісника продовження життя після смерті зустрічаються у Євангеліях Нового Заповіту, сам Ісус веде свій родовід від нього. Історія акту віри Авраама у ситуації з жертвопринесенням сина Ісаака, який у останній момент unikнув жорстокої долі, є також частиною Корану (історія Ібрагіма та його сина Ізмаїла). П'ять із десяти заповідей Декалогу декілька разів зустрічаються у Новому Заповіті, зокрема: не убий, не перелюбствуй, не кради, не свідчи неправдиво, поважай своїх батька і матір (від Матвія 19: 18-19). Аналогічні юдейським і християнським заповідям є мусульманські, які хоч і розпорошено, проте все ж таки містяться у різних частинах Корану. Окрім цього, всі три релігії містять ідею рівності людей перед Богом, ідею справедливості, милосердя, свободи і гідності людської особистості.

Символом діалогічності постає той факт, що спроби конструювання спільної етики здійснюються як у рамках християнської думки, так і дослідниками ісламу та юдаїзму. Біблійний сюжет про жертвопринесення Авраамом свого сина став об'єктом для філософування, насамперед, у творчому доробку Серена К'єркегора. А це пов'язує постать Авраама з секулярним гуманістичним мисленням і етичними теоріями. Отже, конструювання «етики Авраама» як культурно і світоглядно контексту алізованої теорії моральних пріоритетів і цінностей, які визначають поведінку великої кількості людей,

формує важливу і впливову частину сучасного дискурсу у пошуку спільних значень або комунікативний розум сучасності (за Ю. Габермасом).

Ідея Ю. Габермаса, згідно якою не може існувати раз і назавжди правильних рішень для жодної сфери суспільного життя, у тому числі для релігійної сфери і релігії як системи, набула надзвичайної важливості у сьогоденні. Визначення правильних рішень для релевантної суспільним обставинам поведінки потребує їх практичного контекстуального вирішення, у якому наявні правила поведінки піддаються конструктивній критиці і постійній ревізії. Це виводить етичні підстави прийняття рішень на рівень їх постійного обговорення у компетентному дискурсі: людський розум може бути ефективним лише як комунікативний розум, лише у режимі пошуку спільних значень між усіма учасниками комунікації. Отже, комунікативний розум є втіленням практичної філософії, яка долає усі теоретичні міждисциплінарні кордони заради виявлення прагматичної істини, яку необхідно шукати щоразу знову. При цьому у тривалій перспективі не може залишатися жодної соціальної проблеми, яка рано чи пізно не піддалася би артикуляції, оскільки комунікативний розум здатен дати ім'я кожній проблемі і висловити усі інтереси і потреби учасників комунікації, якими би емоційно-афективно навантаженими вони не були.

Чи не найбільш проблематично такий підхід виглядав саме у сфері релігії, де протягом тисячоліть практикували саме догматичне сприйняття основ віровчення, а релігійна ортодоксія не припускала вільних інтерпретацій, що ускладнювало адаптацію релігії до соціальних змін і провокувало революційні конфесійні розриви або ж перетворювало релігію на джерело консерватизму, некритичності і навіть фанатизму. Утім, процеси модернізації охопили також і релігійну сферу. Релігія також знаходить власний шлях, щоби стати практичною філософією, формує власний комунікативний розум, йде шляхом дискурсу, який поступово стає все більш відкритим. Це отримало, зокрема, своє втілення у діалозі між представниками різних релігій, передусім, близьких за духом і походженням, якими є, безумовно, авраамічні релігії.

ЗМІСТ

Привітальна промова ректора Українського державного університету залізничного транспорту С. Панченка	3
Привітальна промова проректора з наукової роботи Українського державного університету залізничного транспорту Г. Ватулі	4
СЕКЦІЯ І. ФІЛОСОФСЬКІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ	
ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ ТА СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
АБАШНИК В.О. Володимир Чучмарів (1898–1978) як дослідник філософії Спінози	5
АБАШНИК У.В. Геерт Кайль та аналітична філософія в Німеччині	11
АНДРУЩЕНКО В.П. Академічна мобільність як запорука ефективності вищої освіти	15
ГРИНЬОВА Д.А. Антикітерський корабель: історія дослідження	19
ГУЖВА А.А. «Етика Авраама»: назустріч комунікативному розуму	22
ДАНІЛ'ЯН В.О. Соціально-економічні наслідки пандемії COVID-19 для українського суспільства	25
ДАНІЛ'ЯН В.О., ВОРОБІЙОВА А.А., НАГОРНА А.Є. Актуальні проблеми філософської науки в добу глобалізації	28
ДАХНІЙ А. Й. Феномен «позитивно-прекрасної людини» у сучасному світі у контексті екзистенційних мотивів романів Ф. Достоєвського	30
ЗАГОРУЛЬКО О.А. Еволюція поглядів Євгена Чикаленка щодо вирішення аграрного питання в Російській імперії	40
КОММЕДАЛ О. Johan Galtung's theory of structural violence and peaceful transformation of conflicts	45
ЛЮБИВИЙ Я.В. Рефлексія як механізм відтворення та конструювання ідентичності: цивілізаційний аспект	47
ПАВЛОВ В.І., АГУЛОВ В.В. Г.-Г. Гадамер: герменевтичний метод як «універсальний аспект філософії»	52
ПЕТРУШОВ В.М. Людвиг Вітгенштайн і його «логіко-філософський трактат» (до 100-річчя виходу у світ)	59
САБАДУХА В.О. Метафізична теорія особистості як відповідь на глобальні виклики	65

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

**REPORTS OF THE IX INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE “A PERSON, A SOCIETY, COMMUNICATIVE
TECHNOLOGIES”**

м. Харків, 21–22 жовтня 2021 р.

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times ET.

Умов. друк. арк. 19,76. Наклад 120 прим. Замов. № 1019/9-21.

Видавництво ТОВ «ДІСА ПЛЮС»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: серія ДК № 4047 від 15.04.2011 р.

61029, м. Харків, шосе Салтівське, буд. 154. Тел. (057) 768-03-15,

e-mail: disadruk@gmail.com

Надруковано з готових оригінал-макетів у друкарні ФОП Петров В. В.

Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Запис № 2400000000106167 від 08.01.2009 р.

61144, м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 79в, к. 137, тел. (057) 778-60-34.

e-mail:bookfabrik@mail.ua